הלך גדול הבית לבית הקברות מהו תא שמע דאמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן אפילו הלך גדול הבית לבית הקברות [א]מונה עמהן מונה עמהן והתניא מונה לעצמו לא קשיא הא [ב]דאתא בגו תלתא והא דלא אתא בגו תלתא כי הא דאמר להו רב לבני הצלפוני דאתו בגו תלתא לימנו בהדייכו דלא אתו בגו תלתא לימנו לנפשיהו אמר להו רבא לבני מחוזא אתון דלא אוליתו בתר ערסא [ג]מכי מהדריתו אפייכו מבבא דאבולא אתחילו מנו: ר״ש אומר אפילו בא ביום השביעי ממקום קרוב מונה עמהן: א״ר חייא בר גמדא א״ר יוסי בן שאול אמר רבי [ד]והוא שבא ומצא מנחמין אצלו [ה]בעי רב ענן ננערו לעמוד ולא עמדו מהו תיקו (א) גמירי חבריה דר׳ אבא בר חייא מר׳ אבא ומנו ר׳ זירא ואמרי לה חבריה דר׳ זירא מרבי זירא ומנו ר׳ אבא בריה דר׳ חייא בר אבא א״ר יוחנן [ו]הלכה כרבי שמעון בן גמליאל בטריפות והלכה כרבי שמעון באבל הא דאמרן כרשב״ג בטריפות דתנן בני מעים שניקבו וליחה סותמתן כשרה דברי רשב״ג מאי ליחה אמר רב כהנא שירקא דמעיא דנפיק אגב דוחקא [ז]אמר מאן דהוא [ח]איזכי ואסיק ואגמרא לשמעתא מפומיה דמריה כי סליק אשכחיה לר׳ אבא בריה דרבי חייא בר אבא א״ל אמר מר הלכה כרשב״ג בטריפות א״ל אנא אין הלכה אמרי כר״ש באבל מאי א״ל פלוגתא נינהו דאיתמר רב חסדא אמר הלכה וכן א״ר יוחנן הלכה ר״נ אמר אין הלכה [ט]ואין הלכה כרשב״ג בטריפות והלכה כר״ש באבל [י]דאמר שמואל הלכה כדברי המיקל באבל [כ]על כל המתים כולן [ל]מדחה מטתו הרי זה משובח על אביו ועל אמו הרי זה מגונה היה ערב שבת או ערב יום טוב (א) הרי זה משובח שאינו עושה אלא לכבוד אביו ואמו [מ]על כל המתים כולן [נ]רצה ממעט בעסקו רצה אינו ממעט

ממעט

הלך גדול הבית לבית הקברות. אחר מטתו לקוברו ושהה שם ג׳ ימים: **מהו.** מי חשבינן ליה כמאן דהוי בביתיה הואיל ולצורך המת הלך אתו: **מונה עמהן.** דאבילות שלהם התחילה משחזרו פניהם מן המת ואבילות של גדול (ב) עד שיסתום הגולל: **לבני הצלפוני.** מקום: **דלא אוליתו בתר ערסא.** דמאן דאזיל בתר ערסא לא חיילא עליה אבילות עד שנסתם הגולל כשמוליכין המטה מבבל לא״י לקבור ואין כל הקרובים כולם יכולין לעלות עד א״י ומלוין המת פרסה או מיל וחוזרים: **מכי אהדריתו אפייכו מבבא דאבולא.** משער החילון של העיר ומגרשיה דאתיתו לביתא: **אתחילו מנו.** ימי אבילות אע״ג דלא נקבר המת עד ימים רבים ואע״ג דאבילות אינו חל עד שיסתום הגולל לדידכו דלא מהוי חזרתכם כנסתם הגולל: ה״ג **והוא שלא עמדו מנחמין מאצלו.** שבא בשביעי שחרית עד שלא עמדו מנחמין אצל זה שבבית: **ננערו לעמוד.** מנענעים ורוצים לעמוד: **אמר מאן דהוא.** אדם אחד מאן דהוה: **מפומיה דמריה.** מר׳ אבא בריה דרבי חייא או רבי זירא: **אין הלכה אמרי.** כלומר אין הלכה כרבי שמעון: **מדחה מטתו.** ממהר להוציאו: **ממעט בעסקו.** כגון סחורה:

רצה

הלך גדול הבית לבית הקברות מהו. פי׳ מי מונה לעצמו או לא דשמא כיון שהוא טרוד בעניני מת וכשמעו הם שמע גם הוא ימנה עמהן או שמא מונה לעצמו ולא ידענא מאי הוי דינא בגדול הבית שבא ממקום קרוב אי מונה עמהן הואיל והוא עיקר ויש ליתן טעם לומר שהוא מונה לבדו הואיל ואינו יודע האבילות או טעם להיפך דהואיל משום המת הלך ימנה עמהם: **דאתא** בגו תלתא יומין. כשאתא גדול הבית בתוך ג׳ ימים מונה הוא עמהן וכדאמרינן לעיל ג׳ ימים הראשונים מונה עמהם וקשיא לי דהא קי״ל כר״ש דאפי׳ ביום ז׳ מונה עמהן כדאמרינן לקמן וא״כ מה לי תוך ג׳ מה לי לאחר ג׳ ונראה מתוך ה״ג דאפי׳ לר״ש (בר יוסי) הוי חילוק דתוך ג׳ ולאחר ג׳ מקום רחוק שפי׳ הא דאתא בגו תלתא יומי מונה עמהן אפי׳ בא ממקום רחוק אתא לבתר תלתא יומי ממקום קרוב אפי׳ תוך ז׳ מונה עמהן ובסמוך פירש אפי׳ לר״ש אתיא הך מילתא ועוד יש לפרש דה״פ הלך גדול הבית לבית הקברות מהו דמיבעיא ליה אם אותו שבא מונה עם הנשארים וכן פי׳ ר׳ יצחק ז״ל והוא כשיש גדול הבית בבית אז מונה עמהן הבא אצלם ממקום קרוב ומצאם אבלים שאע״פ שאבלותם חל מקודם לשלו ומצאם יום או יומים יקיים עמהן [ז]לרבנן כשבא גדול הבית תוך ג׳ ימים שפירש גדול הבית ג׳ ימים ולר״ש אפי׳ ביום השביעי ודוקא כשיש גדול הבית בבית כי אז בטל אצלם והכי פי׳ איבעיא להו הלך גדול הבית לבית הקברות פי׳ הלך ללות מת עד עיר אחרת וקברו שם מהו שיהא מונה עמהן אותו שבא אצל אבלים שבעיר שמת בה מונה עמהן אע״פ שאין גדול הבית עמהן שם [או לא] דהא דבעינן גדול הבית בבית למעוטי האי נמי קאתי אע״ג דידע בהאי אבילות וסייך בה או דלמא לא אתא למעוטי אלא היכא דליתא גדול הבית בדוכתא אחריתי דלא ידע בהאי אבילות כלל אבל הלך לבית הקברות כיון דידע בהאי אבילות חשיב אבילות דידהו עיקר ובטל האורח גבייהו א״ל מונה עמהן והתניא מונה לעצמו לא קשיא הא דאתא גדול הבית בגו תלתא יומי מבית הקברות דאז הוא מונה עמהן וגם האורח מונה עמהן אם בא בתוך שלשה לרבנן או בתוך שבעה לרבי שמעון הא דלא אתא גדול הבית בגו תלתא יומי דלא חשיב אבילות דידהו עיקר דלימני הא דאתא מעלמא בהדייהו מאחר שאין גדול הבית מונה עמהן ולא מיבעיא לרבנן שאין גדול הבית מונה עמהן כי לא אתא בגו תלתא אלא אפי׳ לר״ש דאמר אפי׳ ביום ז׳ מונה עמהן ה״מ אחר דלא הוה ידע ביה בתחילה ובטל לגבייהו כיון דגדול הבית נמי מני בהדייהו והם תחילת האבילות ועיקרו יותר ממנו שלא ידע בתחילת האבילות אבל החוזר מבית הקברות שהיה בתחילת האבילות אינו מונה עמהן היכא דלא אתא בגו תלתא יומי בין אם יש גדול הבית בין אם אין גדול הבית כי הא דא״ל רב לבני הצלפוני דאתי בגו תלתא החוזר מבית הקברות בגו תלתא לימנו בהדייכו דלא אתו בגו תלתא יומי מימני לנפשיה עכ״ל ז״ל הירושלמי הרי שבא ומצא אבל בתוך ביתו בשני ובשלישי משלים עמהן ברביעי מונה לעצמו ר״ש אומר אפי׳ בז׳ משלים עמהם ריב״ל אומר הלכה כר״ש כשיש גדול המשפחה בבית אבל כשאין גדול המשפחה מונה לעצמו ולפי הירושלמי היה נ״ל דאינו פוסק כר״ש אלא כשיש גדול המשפחה בבית אבל אם אין גדול המשפחה הלכה כרבנן דבתוך ג׳ ימים מונה עמהם לאחר ג׳ מונה לעצמו ולפ״ז אתי שפיר אפי׳ אליבא דהלכתא דאתי בגו תלתא לימנו [ח]בהדייכו בגדול הבית בבית דכמו שאין גדול הבית הלכתא כרבנן כמו כן בגדול הבית עצמו והוי דינא כרבנן:

מהדריתו אפייכו אתחילו מנו. אבל אותם ההולכים עם המת משיסתם הגולל בין גדול הבית בבית בין הולך לבית הקברות וכן המנהג ובירושלמי אינו כן דהכי תנן מת שהוליכו אותו ממקום למקום כגון אלו דקברין במקום אחר אית תניא תני אלו שכאן מונין משילך המת ואלו ששם מונין משנסתם הגולל ואית תני הני והני משנסתם הגולל ורב סימון בשם ריב״ל הכל הולך אחר גדול המשפחה ר׳ יעקב בשם ר׳ יוסי לחומרין שאם היה גדול המשפחה כאן [ט]אלו שכאן מונין משילך המת ואלו ששם מונין משנסתם הגולל וגדול המשפחה שם אלו ואלו מונין משיסתם הגולל וקשיא מהו לחומרא הא זימנין אזלינן לקולא בתר גדול הבית כגון שגדול המשפחה כאן שכולם מונין משילך המת מן הבית דהוה קולא לכן נראה לפרש שאם גדול המשפחה כאן מונין מיד ומתחילין להתאבל עמו לכבודו מיד כשישמעו אפי׳ שלא בפניו אבל עיקר אבילות יתחילו למנות משיסתום הגולל וכן איתא בהדיא ר״ג זוגה דמלכת [י]אחתיה סליק אחיה עמה אמר ליה רבי מנא כיון שיש גדול הבית מסלקת גבי אחוך שלוף סנדלא ובתוספות הרב פירש שהש״ס אינו מחלק כך:

מעשה

מסורת הש״ס

א) חולין נ. ע״ש, ב) [שם], ג) [ביצה כו.], ד) חולין נ. [נדה מח.], ה) [לעיל יח. וש״נ] עירובין מו. לקמן כו:, ו) שמחות פ״ט, ז) כתלופי גרסאות מוסק מן תיבת לרבנן עד ביום השביעי וגורס לעיל מינה עם הנשארים לרבנן כשבא גדול הבית תוך ג׳ ימים ולר״ש אפילו ביום ז׳ וכן פי׳ ר״י וכו׳, ח) בהדייכו כמו בגדול הבית בבית דכשאין גדול הבית פי׳ עלמו הוי דינא כרבנן כל״ל, ט) [עי׳ נוספת ירושלמי שהביא הרא״ש בסימן נט], י) [פי׳ מתה אחותו].

◆

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ היה ע״ש או עיו״ט או שהיו גשמים מזלפין על מטתו ה״ז משובח: (ב) רש״י ד״ה מונה כו׳ ואבילות של גדול לא התחיל עד שיסתום הגולל:

◆

גליון הש״ס

גמ׳ רצה ממעט בעסקו. עיין לקמן דף כז ע״ב תוספות ד״ה אם יכול:

◆

רבינו חננאל

ואפילו הלך גדול הבית לבית הקברות, ובא בתוך שלשה מונה עמהן. בא לאחר שלשה ומצא שהלך גדול הבית לפני הקברות מונה לעצמו. כדאמר להו רב לבני הצלבוני, דאתו בגו תלתא לימנן בהדייכו, דאתו לבתר תלתא לימני לנפשיה. בא ממקום רחוק, בתוך שלשה מונה לעצמו. מיכן ואילך אפילו בא ממקום קרוב מונה לעצמו. ר׳ שמעון אומר אפילו (בא) ביום שביעי, בא ממקום קרוב מונה עמהן. ואוקמה ר׳ יוסי בן שאול, והוא שבא ומצא מנחמין אצל אבילין, כלומר עדיין לא נסתלקו מן האבלות, כדאמרינן מקצת היום ככולו. ואיבעיא להו, ניגערו האבלין לעמוד ובא ממקום קרוב ומצאן שעדיין לא עמדו מהו, ועלתה בתיקו. אמ׳ משמיה דר׳ יוחנן, הלכה כר׳ שמעון באבל, הא דאמרן, דאמר שמואל הלכה כדברי המיקל. הא דאמרינן בגררה בהדין אתרא, הילכתא כרבן שמעון בן גמליאל בטריפות, כבר פירשנוה בשחיטת חולין, ופשוטה היא. אמר להו רבא לבני מחוזא, אתו[ן] דלא אוליתו בתר ערסא, מכי

עין משפט נר מצוה

קלג א ב טוש״ע י״ד סימן שעה סעיף ח בהג״ה:

קלד ג מיי׳ פ״א מהל׳ אבל הל׳ ה טוש״ע שם סעיף ב:

קלה ד ה מיי׳ שם פ״ז הלכה ד טוש״ע שם סעיף ח:

קלו ו מיי׳ פ״ו מהל׳ שחיטה הלכה יד סמג עשין סג טוש״ע י״ד סימן מו סעיף א:

קלז ז מיי׳ פ״ד מהל׳ אבל הלכה ז סמג עשין דרבנן ב טוש״ע שם סימן שנו סעיף ב:

קלח ח מיי׳ שם פ״ז הלכה ט טוש״ע שם סימן שפ סעיף כד:

◆

מוסף רש״י

ליחה. מכפנים היא (חולין נ.). **שירקא דמעיא דנפיק אגב דוחקא.** גליד״א ולדוקה כהן מכפנים ומוליאין אותה מהם כדוחק (שם). **אמר מאן דהוא.** אחד מן התלמידים מי שהוא ולא נודע שמו (ביצה כו.) ולא היו זוכרין אלו שסדרו הגמרא מי הוא (חולין נ.). **איזכי ואסיק.** לארעא דישראל לאמריה דרבי אבא בריה דרבי חייא בר אבא, **ואגמרא לשמעתא מפומיה.** דר׳ חייא בר אבא ואגמרם משמיה אי אמר הלכה כר׳ שמעון או לא (שם).

◆

רבינו חננאל (המשך)

הדריתו אפייכו מבבא דאבולא אתחילו למימני. ירושלמי הרי שבא ומצא (אבל) בתוך ביתו, בשני ובשלישי מונה עמהן, ברביעי מונה לעצמו. ר׳ שמעון אומר, אפילו א) בששי משלים עמהן. אמר ר׳ יהושע בן לוי הלכה כר׳ שמעון, בשאין (הוא) גדול משפחה, אבל אם הוא גדול משפחה מונה לעצמו, כר׳ מינא שהורה לר׳ יעקב ארמניא, מכיון שאתה גדול מנה לעצמך. על כל המתים המרחה מטתו משובח, על אביו ועל אמו מגונה. אלא אם היה ערב שבת או ערב יום טוב או שהיו גשמים מזלפין על מטתו, ועושה לכבוד אביו, הרי גם זה משובח. על כל המתים אם רצה שלא למעט בעסקו אלא (אם) רצה לישא וליתן בסחורתו כל היום הרשות בידו.

א) בירושלמי הגי׳ אפילו ברביעי משלים עמהן והדבר פשוט דצ״ל בשביעי וכ״ה בתוס׳ כאן ד״ה דאתא בשם הירושלמי וכן צ״ל בדברי רביע.